

Yves Montand (1921-1991)

Yves Montand, la negació de la utopia

Actor, cantant, polític... Montand ha estat una de les estrelles europees (no-hollywoodianes) més famoses del món.

En l'Yves Montand actor creiem que s'hi aplega una "doble vida", la del senyor que fa pel·lícules "compromeses", inscrites en una línia política determinada, i la del que participa en pel·lícules "comercials". I no solament a França, sinó que vostè potser és en aquests moments l'únic actor europeu que va a Hollywood, que és reclamat per les productores nord-americanes per compartir cartell amb les seves estrelles. Ens agradaria, per començar, aprofundir en aquesta dualitat.

—Bé, trobo que, igual com el que voldriem per al món, jo estic en contradicció amb mi mateix. És més, crec que tots estem en contradicció amb el món en què vivim. I si això és cert, no veig per què jo hauria de ser més papista que el papa. L'única diferència, potser, és que jo m'atreveixo a reconèixer-ho. Hi ha una cosa que sempre m'ha admirat, i és que es critica sempre els altres per no viure d'una manera perfectament honesta i neta, quan tots sabem que és a base del cinisme més espantós com funcionen les coses. Sovint per part de persones absolutament irreprotxables i en nom de principis molt bells i humanitaris passen les coses més espantoses. Crec que la història dels darrers quinze o vint anys n'ofereix algunes mostres. Tornant a la pregunta, si Hollywood em reclama per fer una pel·lícula, jo no puc dir que no. Primer, perquè he de viure, i per això em cal guanyar diners. Segon, i fonamental, perquè fent això no exploto ningú, guanyo alguns dòlars amb el meu esforç. I no oblideu que jo mai no he tingut passaport per anar als Estats Units, com en tenen alguns comunistes ortodoxos afiliats al partit. Visconti, la meua dona i jo mateix, rebem un visat que només és vàlid *for one passage*, per un sol viatge, i després del rodatge hem de marxar

corrent, perquè se'ns considera "gent sospitosa". Respecte a les comèdies tipus *El diablo por la cola*, o als darrers films policíacs com *El círculo rojo* que faig a França, penso que a priori no es poden rebutjar les coses que volen divertir o intrigar l'espectador, sempre que es fonamentin en elements vàlids, és clar. Vull dir, per exemple, que riure és molt important, potser una de les coses més importants de la vida. Es pot ser una persona magnífica, treballar molt durant tota la setmana i també tenir ganes de divertir-se. No oblideu que el llibre de capçalera de Lenin era *Le temps de la paresse*, ¿eh?

—Però la seva actitud com a actor davant les pel·lícules "polítiques" ¿és la mateixa que davant les "comercials"? ¿O se sent més còmode en unes que en altres? ¿Posa més interès en aquelles que l'afecten com a home preocupat per una sèrie d'esdeveniments, com a "home polític", diguem?

—Abans que res he de dir que no tinc cap interès a semblar un líder polític ni un heroi, i encara menys un màrtir. Perquè en la política hi ha moltes coses que no entenc i moltes altres que no tinc clares. I qui em digui que sí, que avui tot està molt clar, crec que s'equivoca del tot, perquè objectivament no és veritat. Un cop aclarit això, tractaré de concretar: les pel·lícules polítiques en les quals he treballat les he fetes amb tota sinceritat, i estic content i orgullós d'haver-hi col·laborat. És la meua petita contribució a l'obertura de determinades portes que romanen tancades, a fer que la gent compregui alguns fets del nostre món d'avui. Filmar per filmar no m'interessa gens ni mica. Crec que el fet de filmar una pel·lícula s'ha de correspondre d'alguna manera a la vida que fem, als problemes del nostre país, o als dels altres països o als de tot el món. I això no vol dir que quan

ens vam posar a preparar *La guerre est finie* o *La confession* ens diguéssim: "Ara farem una pel·lícula política". No, seria una estúpida. Ens hem limitat a narrar uns fets, uns esdeveniments concrets, la politicitat dels quals ha sorgit després, a l'hora de classificar-los. Aleshores, el que sí que penso és que quan es té entre les mans alguna cosa que correspon realment als problemes que tenim tots, és necessari no tancar-se, no tenir por, acceptar el risc fins al final. Que és la raó per la qual aquest ofici m'apassiona, perquè es corren riscos; si no fos així, deixaria d'interessar-me.

—No obstant això, tal com sembla confirmar la seva primera resposta, un actor ha de fer una mica de tot per sobreviure. Així doncs, a causa d'aquests condicionants professionals, difícilment les seves posicions polítiques podran ser rigoroses fins a les últimes conseqüències, haurà d'estar disposat a cedir en coses amb les quals ideològicament no hi està d'acord...

—Sí; però això passa en totes les professions, no solament en la d'actor. Al periodisme mateix, vosaltres ja ho sabeu. Però em nego a acceptar que l'actor, gairebé per definició, no pugui tenir una posició seriosa. És més, l'ha de prendre quan les contradiccions del seu context polític siguin tan greus que exigeixin una tasca aclaridora. Per això és magnífic que gent com Joan Baez o Jane Fonda hagin adoptat una posició tan clara respecte a allò que passa actualment als Estats Units. I això no vol dir que siguin antiamericanes o que vagin contra tot allò americà, sinó que estan en contra d'un determinat estil polític americà. Estil de política, a més, condemnat arreu del món. Tenen, davant la guerra del Vietnam, la mateixa postura que nosaltres quan va esclatar la guerra d'Algèria. I en tots dos casos no es pot

Faint, illegible text visible in the background, likely bleed-through from the reverse side of the page.

"No he militat mai en cap partit polític, però això no vol dir que no hagi estat simpatitzant d'alguns."

ARXIU

deixar de prendre posició. Siguis o no siguis actor. Avui, a França, el problema és diferent, completament diferent. Per exemple, la cadència del treball a les fàbriques; aquest és un problema que discuteixen els obrers. L'única postura possible per la nostra part és ser solidaris amb ells, ¿no? No es tracta de posar-nos a jugar a l'obrerisme... seria ridícul, seria demagògic...

—A les pel·lícules polítiques que vostè va interpretar hi ha una línia ideològica molt clara, molt precisa, que més enllà del valor concret de cada una els proporciona una cohesió evident. El problema sorgeix amb *La confession*, intencionada "crítica a l'esquerra des de l'esquerra", però a la pràctica utilitzable, i utilitzada, per la dreta. ¿Això vol dir que el cinema polític ha de ser sempre "positiu", d'atac al contrari, però mai autocrític, de reflexió sobre els propis errors, o es tractava en aquest cas d'un error de plantejament?

—La meua resposta ha de ser, sobretot, absolutament personal, és a dir, que es basi en la meua trajectòria personal, la qual cosa vol dir que no comprometi a ningú sinó a mi, però no pas a l'equip que les ha realitzades. Mai no he militat en cap partit polític, però això no vol dir que no hagi estat simpatitzant d'alguns. Pertanyo a una època en què a França era molt difícil mantenir una determinada

opinió política. Avui això és molt més senzill... relativament (el matís és molt important). La nostra generació sempre va pensar que allò que era "bo" estava a una banda i allò que era "dolent" a l'altra. Fins que els fets no m'ho van demostrar, jo mateix em negava a reconèixer que les coses no són blanques i negres, o negres i blanques, sinó que són com són, i que sovint estan barrejades, i que a vegades són grises. Per tant, estic content —insisteixo— d'haver fet pel·lícules com *Las brujas de Salem*, *El salari de la por*, *La guerra est finie* o *Z*, netament positives i encaminades en una mateixa direcció, en una manera diguem-ne justa d'entendre el cinema. Però estic igual de content d'haver protagonitzat *La confession*, per mi tan positiva i progressista com les anteriors. Perquè trobo que el meu deure com a home era condemnar la intolerància estalinista, i m'alegro profundament que tinguéssim l'honestedat moral de plantejar-ho i portar-ho a terme. ¿Com podem tancar els ulls davant de les enormes injustícies comeses pels règims stalinistes, i més quan encara perduren?

—¿Pot tenir el cinema influència directa en l'aclariment dels problemes que esperen solució? Plantejant-ho en termes més lineals, vostè que ha fet el que solem anomenar "cinema polític" ¿creu en l'eficàcia política d'aquest tipus de cinema?

—No. Jo crec que ni el cinema ni la literatura, ni l'art en general, no poden tenir una influència política directa. Potser serveixin d'ajuda, o cooperin fins a cert punt en l'evolució de les coses... Un magnífic escriptor va dir més o menys això: "Sempre cal intentar canviar les coses, encara que se sàpiga que no són canviabls". Aleshores, em sembla formidable que s'hagin escrit determinats llibres, que s'hagi filmat tal i tal pel·lícula, que s'hagin cantat determinades cançons. Tenim l'obligació de fer tot això, és el nostre deure, o almenys jo ho veig així. Si parlem d'eficàcia, potser un u o un dos per cent, però res més.

—Per acabar, i canviant completament de tema, ens agradaria preguntar-li pels seus records de Marilyn Monroe, de com la seva figura ha quedat gravada en la memòria d'Yves Montand...

—Bé... Només puc dir una cosa certa: que es tractava d'una dona realment formidable, veritablement extraordinària. I que jo vaig tenir la sort de fer una pel·lícula amb ella i conèixer sis mesos amb aquest personatge apassionant. No puc dir-ne res més...

Fernando Lara i Diego Galán
(Fragments d'una entrevista publicada en el número 482 de *Triunfo*, 25-XII-1971)

Traducció de Lola Terraza